other_news/1850963-78799c8650906a9dd662cee6db323ee1.html (дата звернення 28.03.2019).

5. Загальнонаціональне опитування: Україна в умовах війни (1 березня 2022) / Рейтинг. URL: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/obschenacionalnyy_opros_ukraina_v_usloviyah_voyny_1_marta_2022.html

Кожура Л.О.,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри теорії та історії права
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ІВАН МАЗЕПА ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Історія завше була і буде проєкцією майбутнього. Спираючись на мудру думку, яка стверджує, що "скажи мені, яка історія нації, і я скажу, яке майбутнє її чекає", можемо резюмувати, що національна ідентичність українців ґрунтується на знанні правдивої, іноді болючої, іноді з поразками, але такої славної історії України та її державності. Адже націю єднає не тільки мова, культура, церква, самобутні звичаї, традиції, а й історія. Тільки споглядаючи в минуле, вивчаючи його та аналізуючи, ми можемо знайти відповіді на питання, які стоять перед українцями в умовах війни росії проти незалежної української держави у 2022 році, в тому числі питання національного інтересу та самоідентифікації. Ці відповіді випливають із знання українцями своєї історії та історичних постатей, які боролися за соборну, вільну та незалежну Україну. До таких постатей належить і славний гетьман Іван Мазепа, пристрасті за яким не вщухають вже понад три століття. Свого часу, Вольтер присвятив цьому великому гетьману такі слова: «Україна завжди прагнула бути вільною» [1], адже саме Мазепа робив перші державотворчі кроки на шляху до незалежності, проголошеної 24 серпня 1991 року.

Слід зазначити, що, незважаючи на три століття часу, ідеї та підвалини державного будівництва Івана Мазепи і до сьогодні є незмінно актуальними.

Проте, до цього часу як постать, так і самі ідеї Гетьмана, незаслужено недооцінені та, подекуди, викривлені та неправильно подані в підручниках історії, а відтак – і в свідомості українців.

Це можна пояснити присутністю російської ідеї у міркуваннях багатьох чиновників незалежної української держави (за красномовним та влучним висловом Михайла Грушевського - почуття «собачого обов’язку перед Москвою»).

Тому варто стисло нагадати про пріоритети Івана Мазепи у розбудові української незалежної держави.

Опорою сильної держави Гетьман вбачав у сформованій високоосвіченій аристократії.

Києво-Могилянська академія (за Мазепи вона іменувалася Могилянсько-Мазепинською) стала духовним і науковим центром всієї України.

Євген Малюнюк, культуролог-енциклопедист зазначав, що «виростити покоління, здібне перебрати й перенести – на переломі століть – історичну пам'ять Державної Нації у майбутнє. Виплекати, викохати покоління, що переховало б суверенний дух нації. І Мазепа це робив мимо всіх протиріч і перешкод своєї доби. Київська академія – це був справжній модерний університет, лабораторія державної ідеї, якої бракувало Хмельницькому» [2].

Могилянсько-Мазепинська академія стала alma Mater для багатьох визначних імен в історії українського народу. В її стінах – стверджував доктор історії Олександр Оглоблин – «формувалися ідеї, які визначали політичну ідеологію козацької аристократії і мали поважний вплив на українську державну політику» [3].

Про рівень цього навчального закладу свідчить визначний символ Української державності і демократії – Конституція 1710 року. Її автори – Пилип Орлик та представники козацької старшини – випускники академії.

За правління гетьмана Україна зберігала і свою економічну самостійність. Мазепа і його уряд всіляко сприяли малому і середньому підприємництву, заохочуючи його ініціаторів та організаторів різними пільгами економічного й правового характеру. В часи Мазепи значно розширилася національна торгівля і особливо із закордоном.

Україна в господарському відношенні аж ніяк не залежала від Москви.

«Експорт та імпорт були орієнтовані на Захід. Туди вели традиційні українські торгові шляхи. Це, зокрема, свідчить про те, що Україна в господарському відношенні аж ніяк не залежала від Москви», – стверджує професор історії Борис Крупницький [4].

Припинив Мазепа і безконтрольне та грабіжницьке винищення лісів в Україні.

Мазепа був віруючим християнином. Він будував нові церкви (26 церков, соборів і дзвіниць), відновлював старі, оздоблював храми, надавав церквам і монастирям земельні володіння, ставив церковні привілеї вище, ніж права міст і підданих усіх станів.

«Ідея гармонії церкви і держави завжди була близька серцю Мазепи, – писав історик Олександр Оглоблин. – Велике культурне піднесення України – Гетьманщини в кінці XVII – на початку XVIII століть – було б неможливе без активної участи і допомоги української церкви, а зокрема, без тої гармонійної співпраці, яка весь час була в стосунках її й гетьмана Мазепи» [3].

Масштаби величного і пишного будівництва у Києві в добу гетьмана Мазепи порівнюють лише з одним періодом в історії української столиці – часами великих київських князів.

Гетьман будував незалежну національну державу. Держава потребувала символів і національний архітектурний лик столиці був одним із них. Саме тоді Київ окрасили дивовижні шати українського бароко.

Гетьман Мазепа був великим будівничим незалежної Української держави. Й тому став найбільшим ворогом імперії.

У своєму останньому опусі на тему української історії Путін не проминув традиційно назвати Мазепу «зрадником» [5].

На цей недолугий виступ можна апелювати позицією доктора історії Ярослава Дашкевича: «Якщо сьогодні, у хвилину нових небезпек, що нависли над Україною, яку хочуть ще раз позбавити незалежності, за чимось шкодувати, то хіба за тим, що Мазепині мрії майже три століття тому не здійснилися та що вірних Україні державних мужів – і нібито «зрадників Росії» – в українській історії було так мало» [6].

Талановитий дипломат і політик відчув рубіж у європейській історії. Закінчувався час більших чи менших князівств і міст, що присягали тому чи іншому володарю в залежності від ситуації. Так робили його попередники - Іван Виговський, Дмитро Дорошенко. Гетьман Мазепа хотів іншого, бо усвідомив, що настає час нових держав.

На сході аморфної Священної Римської імперії поставала потужна Австрія, що витискала Туреччину з Угорщини, прагнула контролювати весь басейн Дунаю. На берегах Балтики володар Прусії, до того польський васал, проголосив себе королем незалежної держави. Московське царство методично відтинало від Литви білоруські землі.

Іван Мазепа зрозумів, що українська козацька держава не зможе далі балансувати між Москвою, Річчю Посполитою і Османською імперією. Дві сторони цього трикутника слабнуть. Україна або використає шанс стати незалежною державою, або буде цілковито поглинута.

Він знав, що означає таке поглинання з оповідей козаків, яких вимагали надсилати на будівництво Петербурга, з нав'язування нових і нових податків, з указів здійснювати зовнішню торгівлю виняткова через Росію. Таке розуміння ситуації диктувало вибір - або незалежність і розвиток, або підкорення і розорення.

Як українець, Іван Мазепа зробив відповідальний вибір. Це доводять його слова зі звернення до війська: "Прийшов час скинути ненависне ярмо і зробити нашу Україну вільною і ні від кого не залежною" [7].

Сьогодні у науковому та культурному просторі часто звучить запитання: чи ж може бути героєм української нації ворог російської імперії? Відповідь бачиться очевидною: Іван Мазепа - є героєм української нації. І чим скоріше наша нація усвідомить і вивчить історію нашої державності та незалежності, тим скоріше нація українців утвердить свою культурно-історичну самодостатність.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вольтер про Мазепу та Україну початку XVIII ст. URL. https://05-Prymak.pdf (nbuv.gov.ua)

2. Андрусяк, М.; Маланюк, Є. Гетьман Іван Мазепа як культурний діяч. Ясновельможний пан Мазепа - тло і постать. Київ, Обереги, 1991 р., 48 с.

3. Оглобин Олександр. Гетьман Іван Мазепа та його доба, Центр навчальної літератури, 2020 р., 410 с.

4. Українська історична наука під Совєтами. Борис Крупницький, Мюнхен, 1957 р., 175 с. URL. https:// Проф. Б. Крупницький. Українська історична наука під советами. Мюнхен. 1957. EBook 2014 (diasporiana.org.ua)

5. Гетьман Іван Мазепа – будівничий незалежності України і ворог імперії. URL. https:// Гетьман Іван Мазепа – будівничий незалежності України і ворог імперії (radiosvoboda.org)

6. Дашкевич Ярослав. Постаті: Нариси про діячів історії, політики, культури / 2-ге вид., виправл. й доповн. - Львів: Львівське відділення ІУАД ім. М.С. Грушевського НАНУ / Літературна агенція «Піраміда», 2007. 808 с.

7. Віктор Ющенко: "Українець Мазепа зробив відповідальний вибір" URL. https:// Віктор Ющенко: "Українець Мазепа зробив відповідальний вибір" | Історична правда (istpravda.com.ua)

Власенко В.В.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри теорії та історії права
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ МІНІСТЕРСТВ ТА ІНШИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Нормативно-правові акти забезпечують регулювання суспільних відносин та вирішення конкретних життєвих ситуацій зокрема. Саме тому поняття «нормативно-правовий акт» є ключовим не тільки для правової доктрини, а й широко застосовується в повсякденному житті кожної людини. Сьогодні юридична наука налічує багато підходів до розуміння цього поняття, хоча досліджуючи його розуміння, науковці вцілому визначають його як «офіційний документ, прийнятий компетентними суб'єктами правотворчості, який встановлює, змінює або скасовує норми права» [1, с. 191].

За юридичною силою нормативно-правові акти класифікують на закони та підзаконні нормативно-правові акти. Якщо закони врегульовують найважливіші суспільні відносини, то підзаконні нормативно-правові акти більше конкретизують та деталізують норми викладені в законах для оперативного вирішення питань та, відповідно, забезпечують виконання закону. Найбільш численними є підзаконні нормативно-правові акти керівників міністерств та інших органів виконавчої влади.

Нормативно-правові акти, які містять одну або більше норм, що зачіпають права, свободи, законні інтереси і стосуються обов'язків громадян та юридичних осіб, встановлюють новий або змінюють, доповнюють чи скасовують організаційно-правовий механізм їх реалізації, або мають міжвідомчий характер, тобто є обов'язковими для інших органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, а також юридичних осіб, що не